

9. Создание новых конструкционных материалов на основе высокомолекулярных полимеров и оборудования для их переработки для изготовления опор скольжения безроликовых конвейеров / Отчет о НИР № 093202.50-062 / рук. **Г.Ф. Волынский**. – Кривой Рог: НИГРИ, 1993. – 45 с.

10. **Парховник Р.Б.** Выбор материала опор скольжения забойного ленточного конвейера / Шахтный и карьерный транспорт, вып. 11 / **Р.Б. Парховник, Ю.Г. Горбачев, А.Г. Сыч**. – М.: Недра, 1990. – С. 166-169.

11. **Каварма И.И.** Модульный ленточный конвейер с опорами скольжения / Шахтный и карьерный транспорт, вып. 11 / **И.И. Каварма, Р.Б. Парховник, Ю.Г. Горбачев, И.А. Шпакунов**. – М.: Недра, 1990. – С. 163-166.

12. **Костерин Л.С.** Выбор основных параметров смазочно-охлаждающей среды для конвейера с лентой на опорах скольжения / Шахтный и карьерный транспорт, вып. 11 / **Л.С. Костерин**. – М.: Недра, 1990. – С. 169-173.

13. Патент Великої Британії № 1273134, В8А, 1972.

14. А.с. СССР № 793892 «Ленточный конвейер», В65G 15/28, 1979 / **С.Д. Щербаков**.

15. А.с. СССР № 1487356 «Ленточный конвейер», В65G 15/28, 1987 / **И.И. Каварма, Р.Б. Парховник, Ю.Г. Горбачев, С.Н. Козырев, И.А. Шпакунов**.

Рукопис подано до редакції 22.03.24

УДК [005.21:330.322]:[336.14:352]

Н.О. СЛОБОДЯНЮК, д-р екон. наук, проф., Р.В. КОРОЛЕНКО, канд. екон. наук, доц.
Криворізький національний університет

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-СТРАТЕГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ

Мета. Метою статті є семантичний аналіз дефініцій «децентралізація», «інвестиційний потенціал», що складає теоретичну основу інвестиційно-стратегічного потенціалу місцевих бюджетів, а також систематизація, конкретизація його ресурсних складових та ризиків впливу різної етіології, обґрунтування ефективних інструментів зростання інвестиційно-стратегічного потенціалу місцевих бюджетів відповідно до прийнятих правових засад його функціонування та розвитку в умовах децентралізації.

Методи дослідження. В статті використано методи: узагальнення й системний метод, аналіз і синтез, семантичний аналіз, абстрактно-логічний аналіз, метод порівняльного аналізу.

Наукова новизна. Набуло подальшого розвитку науковий підхід трактування сутності інвестиційно-стратегічного потенціалу місцевих бюджетів в умовах децентралізації, що визначає їх здатність формувати сприятливий інвестиційний клімат в умовах дії ризиків різної етіології, в тому числі ризиків бюджетної децентралізації, можливість залучати реальні інвестиційні потоки стратегічного значення, нарощувати фінансову спроможність з метою вирішення нагальних соціально-економічних завдань відповідно до прийнятої стратегії розвитку регіону задля досягнення показників національної безпеки.

Практичне значення. Основні наукові положення статті можуть бути доведені до рівня методичних розробок й практичних рекомендацій для обізнаності громадськості, бізнесу та державних структур щодо питань залучення інвестиційних ресурсів до місцевих бюджетів в умовах децентралізації.

Результати. Досліджено та конкретизовано суть бюджетної децентралізації як механізму пошуку додаткових джерел власних ресурсів місцевих бюджетів через розширення доступу до інструментів вітчизняного й міжнародного фінансового ринку, обґрунтовано позитивний вплив реформи децентралізації на інвестиційно-стратегічний потенціал місцевих бюджетів. Ідентифіковано, систематизовано існуючі ризики впливу на інвестиційно-стратегічний потенціал місцевих бюджетів, виокремлено групу ризиків бюджетної децентралізації. Надана оцінка динаміці змін кількості договорів ДПП за 2022-2023 рр., обґрунтовано фактори, що стримують їх ефективну реалізацію. Досліджено вплив міжнародних донорів на інвестиційно-стратегічний потенціал місцевих бюджетів.

Ключові слова: місцевий бюджет, децентралізація, інвестиційно-стратегічний потенціал, ДПП, інвестиції.

doi: 10.31721/2306-5435-2024-1-112-17-23

Проблема та її зв'язок з науковими та практичними завданнями. Реформа децентралізації, що розпочата з 2014 року, має на меті не тільки формування ефективного місцевого самоврядування й територіальної організації влади задля подолання дисбалансу соціально-економічного розвитку регіонів, підвищення якості та рівня життя населення, формування відповідного середовища з надання доступних публічних послуг, але й сприяє загалом підвищенню рівня конкурентоспроможності таких регіонів, в тому числі за рахунок формування інвестиційного стратегічного потенціалу місцевих бюджетів. Відтак, обрана тематика дослідження є вкрай актуальною та носить прикладний характер.

Аналіз досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні й практичні аспекти щодо розвитку місцевих бюджетів в контексті фінансової децентралізації національної економіки України всебічно досліджено у працях науковців та практиків: Андрущенко В., Ковалюк О., Кириленко О., Пасічник Ю., Раделицький Ю., Тропіна В., Косова Т., Слободянюк Н., Першко Л., Алексеєнко Л., Дубина М., Маргасова В., Данилюк Ю., Приходько Х., Крисоватий А., Юрій С. та ін. Питаннями бюджетних інвестицій займаються Затонацька Т., Баніт Ю., Рожко О., Малиняк Б., Загірняк Д.; дослідження сутності, складових та механізму управління інвестиційним потенціалом територіальних громад розкриваються в працях П. Жук та З. Сірик; ключові питання теоретико-методичних основ щодо передумов розвитку та формування ефективних механізмів фінансового забезпечення інвестиційного потенціалу місцевих бюджетів підіймаються в дослідженнях Снісаренко О., Василенко О., Хлівний В., Діденко Л та ін. Проте через недостатній рівень напрацьовань з даної проблематики царина наукових досліджень потребує подальшого ґрунтовного аналізу питань щодо семантики інвестиційно-стратегічного потенціалу місцевих бюджетів, його складових, джерел та чинників зростання та ін. в умовах розбудови місцевого самоврядування.

Постановка задачі. Метою статті є семантичний аналіз дефініцій «децентралізація» та «інвестиційний потенціал», що складає теоретичну основу інвестиційно-стратегічного потенціалу місцевих бюджетів, а також систематизація та конкретизація його ресурсних складових та ризиків впливу різної етіології, обґрунтування ефективних інструментів зростання інвестиційно-стратегічного потенціалу місцевих бюджетів відповідно до прийнятих правових засад його функціонування та розвитку в умовах децентралізації.

Викладення матеріалу та результати. Концепція реформи місцевого самоврядування ґрунтується на підвищенні рівня фінансової самодостатності місцевих бюджетів, зміцненні їх доходної частини, розширенні фінансових повноважень органів місцевого самоврядування, формуванні механізму оптимального розподілу бюджетних ресурсів, збільшенні алокативної (розподільної) ефективності наданих суспільних послуг [1,2].

Першочерговим вбачається здійснення аналізу категорії «децентралізація», що досліджується в працях науковців та професіоналів-практиків. Так, група науковців Міжнародного центру перспективних досліджень наголошують, що: «бюджетна децентралізація – це процес передавання повноважень (функцій, компетенцій і відповідальності) від центрального уряду до місцевих урядів (органів місцевого самоврядування). Така передача повноважень має супроводжуватися передачею відповідних фінансових ресурсів на виконання цих повноважень через запровадження місцевих податків або трансформацію чи закріплення частини загальнодержавних податків за місцевими бюджетами, що отримали нові повноваження» [3, с.7].

На думку Возняк Г. В., бюджетна децентралізація в широкому розумінні – це «розподіл відповідальності між органами влади різних рівнів у процесі управління бюджетними коштами» [4, с.254]. При цьому ключовим є саме вдосконалення міжбюджетних відносин при збереженні «централізації» бюджетного процесу в частині розподілу компетенцій між суб'єктами бюджетних відносин. «У вузькому розумінні бюджетна децентралізація передбачає певну ступінь автономності місцевих органів влади, яка дозволяє їм приймати виважені рішення в бюджетно-податковій сфері» [4, с.254].

Науковці Наконечна Г. та Матвійчук Н. в своїй роботі наголошують на тому, що ототожнення децентралізації з реорганізацією влади було зафіксовано у доповіді Програми розвитку ООН ще в 1997 році. Так, документ містив посилення, де зазначалось наступне: «децентралізація означає реструктуризацію або реорганізацію влади, в результаті чого виникає система спільної відповідальності між установами управління на центральному, регіональному та місцевому рівнях відповідно до принципу субсидіарності, тим самим збільшуючи загальну якість та ефективність системи управління разом з підвищенням авторитету і потенціалу управління на субнаціональному рівні» [5, с.41].

Власюк О. при визначенні бюджетної децентралізації акцентує на реформуванні територіальної організації влади та змінах у бюджетно-податковому законодавстві [6]. Зілінська А.С. ототожнює бюджетну децентралізацію з фінансовою децентралізацією та розкриває її зміст, як «процес розподілу функцій, фінансових ресурсів і відповідальності за їх використання між центральним і локальним рівнями управління» [7, с. 548].

Досить влучним, на наш погляд, є розуміння бюджетної децентралізації, що запропоновано Булавинець В.М.: «це перерозподіл та закріплення загальнодержавних податків та зборів за місцевими бюджетами; прямі міжбюджетні відносини та горизонтальне бюджетне вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів; розширення бюджетної автономії місцевих бюдже-

тів; спрощення процедури здійснення місцевих запозичень та розширення доступу до вітчизняного та міжнародного фінансового ринку» [8].

Таким чином, конкретизація бюджетної децентралізації як механізму щодо пошуку додаткових джерел власних ресурсів місцевих бюджетів через розширення доступу до інструментів вітчизняного й міжнародного фінансового ринку визначає інвестиційний потенціал таких бюджетів та формує теоретичне підґрунтя даного наукового дослідження.

Наразі дослідженню підлягає дефініція «інвестиційний потенціал місцевих бюджетів» та розкриття основних змістовних детермінант такого поняття. Нормативно не визначено тлумачення такої категорії. Крім того, переважна кількість наукових досліджень присвячено саме розгляду інвестиційного потенціалу територіальної громади чи інвестиційного потенціалу регіону. Оскільки територіальна громада функціонує як самостійно адміністративно-територіальна одиниця, економічною основою діяльності якої є місцевий бюджет, що виступає фінансовою базою місцевого самоврядування зокрема. А відповідно до Бюджетного кодексу України (БКУ) бюджети об'єднаних територіальних громад відносяться до місцевих бюджетів, а стаття 2 БКУ розкриває наступне: «місцеві бюджети - бюджет Автономної Республіки Крим, обласні, районні бюджети та бюджети місцевого самоврядування» [9]. Відтак, автори вбачають доцільним виконати дослідження такого питання в контексті поєднання тлумачень «інвестиційний потенціал місцевих бюджетів» та «інвестиційний потенціал територіальної громади», при цьому дані категорії не є тотожними, але виступають дуже близькими за економічними змістом та структурою, крім того, інвестиційний потенціал місцевих бюджетів складається з інвестиційного потенціалу бюджету Автономної Республіки Крим, інвестиційного потенціалу обласних бюджетів, інвестиційного потенціалу районних бюджетів та інвестиційного потенціалу бюджетів місцевого самоврядування (територіальної громади).

Загальновідомо, що інвестиційний потенціал можна розглядати на основі ресурсного підходу, що передбачає сукупність відповідних інвестиційних ресурсів та можливостей щодо їх залучення. Особливістю інвестиційного потенціалу є фактор часу, тобто «відкладений у часі ефект, який має соціально-економічний або суспільний характер» [10]. Зрозумілим є вірогідність неотримання корисного ефекту через неефективні управлінські рішення органів місцевого самоврядування в процесі реалізації стратегії залучення інвестиційних ресурсів та поповнення доходної частини бюджетів, відтак, інвестиційний потенціал місцевих бюджетів виступає в ролі об'єкта управління, що передусім потребує розкриття економічного змісту сутності такої категорії.

Виникає потреба визначення сутності дефініції «інвестиційний потенціал». Аналіз літератури виявив розбіжності в трактуванні даної категорії серед науковців (табл. 1).

Таблиця 1

Аналіз дефініції «інвестиційний потенціал»

Науковець	Зміст дефініції
Кучерук Г.Ю. Вовк О.М.	«організована сукупність внутрішніх та зовнішніх економічних можливостей та ресурсів, які створюють умови для розвитку та забезпечують реалізацію стратегічних і тактичних цілей в сфері інвестиційної діяльності» [10, с. 12]
Бережна І. Ю.	«запас наявних можливостей інвестиційних ресурсів певного таксономічного рівня, потужність потоку яких щодо продукування інвестиційних доходів-ризиків зумовлена спроможностями інституційного середовища забезпечити безперервність та інтенсивність протікання інвестиційного процесу» [11, с. 256]
Іванов С.В.	«сукупність ресурсів, факторів та умов для інвестування» [12, с. 99]
Дресвянніков Д. О.	«сукупна можливість власних і залучених економічних ресурсів забезпечувати при наявності сприятливого інвестиційного клімату інвестиційну діяльність з метою і масштабах, визначених економічною політикою країни та стратегією розвитку об'єкта управління» [13, с. 25]
Бутко М. Акименко О.	«здатність регіону генерувати новий рівень прибутку за умови фінансування розвитку його соціально-економічної сфери» [14, с. 35]
Нечитайло У. П.	«здатність досягти бажаного результату через реалізацію та управління інвестиційними можливостями, що проявляються через наявні інвестиційні ресурси» [15, с. 29]
Жук П. В. Сірик З. О.	«сукупність ресурсів та можливостей (природно-ресурсних, соціальних, фінансово-економічних, інституційно-управлінських тощо), які є об'єктом управління з боку органів влади територіальної громади, спрямованого на залучення інвестиційних ресурсів для вирішення проблем територіального розвитку» [16, с. 18]
Сірик З. О.	здатність територіальної громади «забезпечити високий рівень економічного розвитку регіону, зростання його питомої ваги для національної економіки, практичну реалізацію концепції сталого розвитку на локальному рівні» [17, с. 126]
Косова Т.Д. Слободянюк Н.О.	«сукупність прогностичних інвестиційних ресурсів, які можна мобілізувати для досягнення цілей соціальної політики територіальних громад і подальшого інвестування, на зростаючій основі» [18, с. 138]

Отже, інвестиційний потенціал досить часто пов'язують із наявним запасом інвестиційних ресурсів або інвестиційними можливостями, потужністю потоку щодо генерування інвестиційного доходу, сукупністю власних та залучених економічних ресурсів забезпечувати інвестиційну діяльність.

Автори статті пропонують розуміти під інвестиційно-стратегічним потенціалом місцевих бюджетів їх здатність щодо формування сприятливого інвестиційного клімату в умовах дії ризиків різної етіології, в тому числі ризиків бюджетної децентралізації, можливість залучати реальні інвестиційні потоки стратегічного значення, нарощувати фінансову спроможність з метою вирішення нагальних соціально-економічних завдань відповідно до прийнятої стратегії розвитку регіону задля досягнення показників національної безпеки.

Нівелювання ризиків децентралізації при формуванні інвестиційно-стратегічного потенціалу місцевих бюджетів має на меті досягнення бюджетної ефективності територій, що забезпечується високим рівнем професійного менеджменту, ресурсною базою та архітектонікою горизонтальної й вертикальної підпорядкованості бюджетів.

На думку Ваховича І. М. та Недопада Г. В., бюджетна ефективність територій залежить від сукупності факторів впливу фінансових (розширено перелік власних доходів місцевих бюджетів та їх обмежене використання, закріплена процесуальна самостійність органів місцевого самоврядування у бюджетному процесі, забезпечення місцевими бюджетами вільного переміщення товарів, послуг та факторів виробництва між територіями регіону, самостійний вибір міськими радами установ (казначейство, комерційний банк) для обслуговування рахунків місцевого бюджету, зміни у трансфертній політиці), адміністративно-територіальних (природно-кліматичні, екологічні, демографічні умови, інфраструктура, інвестиційна привабливість територій) та політичних (виборчі списки органів місцевого самоврядування та їх вплив на формування інституційного середовища регіону та бізнес середовища ОТГ) аспектів децентралізації [19]. Підвищення рівня показника бюджетної ефективності територій досягається в умовах максимізації зазначених аспектів при визначенні якості, продуктивності, трудомісткості, рентабельності бюджетних ресурсів, а також питомої ваги інвестиційних ресурсів місцевих бюджетів, котрі можуть бути капіталізовані. Автори вважають, що на інвестиційно-стратегічний потенціал місцевих бюджетів впливає тип структури бюджету (збалансований, профіцитний та дефіцитний), що прямо визначає розмір бюджетних ресурсів в структурі бюджету розвитку, їх вид, форму та джерело надходження, а також окреслює першочергові стратегічні задачі управлінського апарату щодо залучення додаткових інвестиційних потоків задля зміцнення фінансової стійкості й реалізації прийнятої стратегії соціально-економічного розвитку регіону (громади).

Ризики бюджетної децентралізації чинять негативний вплив на формування інвестиційного середовища місцевих бюджетів, серед яких варто виокремити наступні: ризики браку професійних менеджерів та корупційні ризики; ризики нестачі фінансових ресурсів та зменшення трансфертного фінансування; ризики поглиблення асиметрій ресурсних можливостей розвитку територій; ризики макроекономічної нестабільності; ризики порушення соціальної справедливості; ризики територіальної фінансової нерівності держави; ризики втрати цілісності та суверенітету країни [19]. Відтак, інвестиційно-стратегічний потенціал місцевих бюджетів формується під впливом зазначених ризиків, що в практичному розумінні проявляється рівнем досягнення економічних, соціальних, бюджетних та майнових показників в рамках прийнятої стратегії розвитку регіону.

Інвестиційно-стратегічний потенціал місцевих бюджетів має наступні ресурсні складові: фінансові; матеріальні; трудові; інноваційно-інвестиційні; природні; інформаційні, інтелектуальні. Нормативно-правове, адміністративно-управлінське, інфраструктурне та інституційне забезпечення безпосередньо чинять вплив на інвестиційне середовище місцевих бюджетів та є каталізатором відповідних інвестиційних процесів [16].

Реформа децентралізації позитивно впливає на інвестиційно-стратегічний потенціал місцевих бюджетів через розширення їх бюджетної самостійності, впровадження відповідних бюджетних механізмів перерозподілу фінансів (субвенції та міжбюджетні трансферти), залучення приватних інвестицій відповідно до договірних умов державно-приватного партнерства, залучення коштів міжнародних фондів та організацій, грантів від донорів тощо.

На сьогодні стратегічно важливим для України є орієнтація на відбудову зруйнованої інфраструктури внаслідок воєнних дій на основі механізму державно-приватного партнерства

(ДПП). В 2023 р. в порівнянні з 2022 р. спостерігався приріст кількості договорів на умовах ДПП на 5 од., тобто 198 договорів відносно 193, проте кількість діючих серед зазначених не перевищувала 9 % (2022 р.) та 11 % (2023 р.). Так, «за даними центральних та місцевих органів виконавчої влади в Україні станом на 01.01.2024 р. на умовах ДПП укладено 198 договорів, з яких реалізується 22 договори (10 - концесійних договорів, 6 - договорів про спільну діяльність, 6 - інші договори), 166 договорів не реалізується (115 - не виконується, 51 - розірвані / закінчився термін дії), 10 призупинені у зв'язку зі збройною агресією російської федерації» [20]. Зауважимо, що протягом 2023 року найбільша кількість договорів на умовах ДПП було реалізовано в сфері збору, очищення та розподілення води (Львівська та Миколаївська обл. по 2 од., Дніпропетровська, Закарпатська, Запорізька та Київська обл. по 1 од.), в сфері виробництва, транспортування і постачання тепла та розподілу і постачання природного газу (Закарпатська обл. 2 од., Житомирська та Чернігівська обл. по 1 од.), в сфері туризму, відпочинку, рекреації, культури та спорту (Волинська, Івано-Франківська, Кіровоградська та Одеська обл. по 1 од.), в сфері управління відходами, крім збирання та перевезення (Одеська та Полтавська обл. по 1 од.) та в сфері охорони здоров'я (Київська обл. 2 од.) та інші (Запорізька та Хмельницька обл. по 1 од.) [20].

Стримуючими факторами реалізації договорів ДПП є не тільки збройна агресія рф, але й недосконалість правового регулювання, відсутність податкових стимулів, тривалі бюрократичні процедури щодо підготовки, оформлення й експертизи договорів, корупційні ризики тощо. «Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення механізму залучення приватних інвестицій з використанням механізму державно-приватного партнерства для пришвидшення відновлення зруйнованих війною об'єктів та будівництва нових об'єктів, пов'язаних з післявоєнною перебудовою економіки України» №7508 від 01.07.2022 р. [21], котрий має на меті спрощення та удосконалення процедури оформлення та реалізації договорів ДПП, передбачає зміни у джерелах фінансування (пропонується ввести у законодавство поняття «донора», що конкретизує юридичний статус приватного партнера), формах державної підтримки (передбачається розширення списку форм ДПП та вдосконалення механізму щодо державної підтримки приватного інвестора шляхом компенсації різниці між передбаченим і фактичним рівнем попиту на товари чи послуги при реалізації таких договорів ДПП), запровадження проектів на відновлення інфраструктури та економіки внаслідок військової агресії проти України (такі проекти не передбачають розроблення концептуальних записок, техніко-економічного обґрунтування та виконання аналізу ефективності, що дозволить скороти термін підготовки договорів на 10-12 місяців), «інфраструктура в розстрочку» (захищені платежі з бюджету на користь приватного партнера), запровадження та запуск у 2025 році єдиної електронної системи договорів ДПП для визначення приватного партнера, запровадження стандарту єдиного європейського закупівельного документа (ESPD) тощо [21, 22].

Якісно-кількісні показники реалізації договорів на умовах ДПП сприяють зміцненню інвестиційно-стратегічного потенціалу місцевих бюджетів, оскільки безумовними перевагами впровадження колаборацій бізнесу (вітчизняних та міжнародних приватних інвесторів) та влади (об'єкти державної та комунальної власності) на умовах ДПП є підвищення ефективності управління державною та комунальною власністю, підвищення якості та рівня надання публічних послуг для бізнесу та населення регіону, удосконалення механізму розподілу видатків на публічні послуги та утримання установ, покращення стану інфраструктурних об'єктів та впровадження новітніх технологій, зниження навантаження на державний бюджет за рахунок надходження інвестиційних потоків від донорів, зростання ВВП, зміцнення інвестиційної привабливості та ін.

Інвестиційно-стратегічний потенціал місцевих бюджетів ефективно може зміцнюватися й зростати також за рахунок проектів міжнародної підтримки, що вкрай необхідно в умовах збройного конфлікту та відбудови України. Такі проекти та програми орієнтовані на: створення багаторівневої системи управління при реалізації реформи місцевого самоврядування; розширення можливостей місцевого самоврядування, посилення фінансової спроможності територіальних громад за рахунок ефективного адміністрування податків та зборів, підтримки місцевого підприємництва, гармонізації проектів з регіональною політикою; цифрову трансформацію на місцевому рівні; матеріальну допомогу донорів; юридичну, фінансову та інформаційно-консультаційну підтримку з питань управління освітою, поводження з відходами, водопоста-

чанням, водовідведенням та транспортом, розбудови спроможних медичних мереж, відновлення та розвитку інфраструктурних об'єктів тощо. Серед масштабних проєктів реформування місцевого самоврядування в умовах децентралізації національної економіки слід виокремити наступні: Програма U-LEAD (01.01.2016-31.12.2023 рр. Бюджет допомоги: 176 млн EUR), Програма USAID DOBRE (08.06.2016-30.09.2025 рр. Бюджет допомоги: 107 млн USD), Проєкт USAID «Підвищення ефективності роботи і підзвітності органів місцевого самоврядування» («ГОВЕРЛА») (19.03.2021-18.03.2027 рр. Бюджет допомоги: 150 млн USD), Програма Ради Європи (01.01.2023-31.12.2024 рр. Бюджет допомоги: 1,4 млн EUR), Проєкт DECIDE (01.02.2020-31.05.2025 рр. Бюджет допомоги: 11,7 млн CHF), SALAR International (08.09.2014-31.01.2024 рр. Бюджет допомоги: 79,95 млн SEK), Проєкт PROSTO (13.09.2021-31.01.2024 рр. Бюджет допомоги: 47 млн SEK), Проєкт UCORD (01.12.2022-30.11.2026 рр. Бюджет допомоги: 8,74 млн CHF), Проєкт SURGe (01.10.2019-31.12.2024 рр. Бюджет допомоги: не розголошується) [23].

Правові засади інвестиційно-стратегічного потенціалу місцевих бюджетів ґрунтуються на нормах діючого вітчизняного законодавства в сфері інвестицій, інновацій, бюджетного, земельного, податкового, митного тощо законодавства, а також передбачають імплементацію ключових положень міжнародного інвестиційного права та ін. Суттєвий вплив на формування та розвиток інвестиційно-стратегічного потенціалу місцевих бюджетів чинять міжнародні фінансові інституції, в сфері діяльності яких передбачено реалізацію відповідних програм щодо зміцнення спроможності державного сектора України за напрямом підтримки та розвитку ДПП: UNECE International PPP Centre of Excellence, European PPP Expertise Centre, The National Council For Public-Private Partnerships, PPP in Infrastructure Resource Center, International Project Finance Association (IPFA), UNIDO, IFC тощо.

Висновки та напрямок подальших досліджень. Отже, інвестиційно-стратегічний потенціал місцевих бюджетів потребує конкретизації його складових, постійного моніторингу, оцінки на предмет пошуку джерел його зміцнення, зростання та ефективного використання з урахуванням вимог реформи децентралізації та розбудови місцевого самоврядування в умовах дії ризиків зовнішнього та внутрішнього середовища. Саме подальше впровадження механізму державно-приватного партнерства, а також залучення й поширення міжнародних програм та проєктів від донорів є першочерговими, що дозволять в умовах дефіциту бюджетних ресурсів досягти соціального, економічного, екологічного ефекту від реалізації інвестиційно-стратегічних програм розвитку регіону.

Подальший напрям дослідження автори вбачають у проведенні аналізу кількісного виміру структурних змін капітальних видатків місцевих бюджетів України на фінансове забезпечення інвестиційної та інноваційної діяльності задля оцінки ресурсної складової інвестиційно-стратегічного потенціалу місцевих бюджетів.

Список літератури

1. **Пасічник Ю. В.** Теоретико-методологічне обґрунтування розвитку місцевих бюджетів в умовах децентралізації. *Проблеми економіки*. 2018. № 4 (38). С.264-270. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2018-4_0-pages-264_270.pdf (дата звернення: 20.03.2024).
2. **Семенець А.О., Тюріна Д.М., Кузькін Є.Ю., Ярмак О.В.** Статистичне дослідження формування доходів місцевих бюджетів в умовах децентралізації. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2021. № 1 (36). С. 310-319.
3. Міжнародний центр перспективних досліджень. Бюджетна децентралізація в Україні в контексті реформи місцевого самоврядування. URL: https://icps.com.ua/assets/uploads/images/images/eu/fiscal_decentralization_ukr.pdf (дата звернення: 20.03.2024).
4. **Возняк Г.В.** Переваги та ризики бюджетної децентралізації: теоретико-методологічні аспекти. *Проблеми економіки*. 2015. № 2. С. 253-257. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2015_2_37 (дата звернення: 20.03.2024).
5. **Наконечна Г., Матвійчук Н.** Бюджетна децентралізація в Україні: сутність та основні переваги реалізації реформи. *Історико-правовий часопис*. 2019. № 1. С. 39-44. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/16435/1/10.pdf> (дата звернення: 20.03.2024).
6. **Власюк О. С.** Шляхом децентралізації: виклики, ризики та пріоритети реформування регіонального розвитку в Україні. *Регіональна економіка*. 2015. № 1. С. 5-18.
7. **Зілінська А.С.** Бюджетна децентралізація Євросоюзу та перспективи для України. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 36. С. 547-553. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/36_2019_ukr/87.pdf (дата звернення: 20.03.2024).
8. **Булавинець В. М.** Бюджетна децентралізація: сутність та специфіка реалізації в Україні. *Ефективна економіка*. 2021. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9747> (дата звернення: 20.03.2024).

9. Бюджетний кодекс України: прийнятий Верховною Радою України 08.07.2010 р. № 2456-VI (із змін. і доп.). Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 21.03.2024).
10. Кучерук Г.Ю., Вовк О.М. Економічне обґрунтування комплексної оцінки інвестиційного потенціалу авіа-підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2008. №3. С.11-15.
11. Бережна І.Ю. Теоретико-економічні підходи до обґрунтування змісту інвестиційного потенціалу. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2010. №6. С. 253-258.
12. Іванов С.В. Методологічні підходи до визначення сутності інвестиційного потенціалу. *Економіка: проблеми теорії та практики*. 2004. Вип. 95. С. 98-104.
13. Дресвянніков Д. О. Формування інвестиційного потенціалу підприємства. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: Економічні науки*. 2016. Вип. 31(2). С. 20-27.
14. Бутко М., Зеленський С., Акименко О. Сучасна проблема оцінки інвестиційної привабливості регіону. *Економіка України*. 2005. № 11. С. 30-37.
15. Нечитайло У. П. Аналіз сучасних підходів до визначення інвестиційного потенціалу регіону. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. № 15. С. 25-29.
16. Жук П. В., Сірик З. О. Інвестиційний потенціал територіальних громад: суть поняття та питання управління *Регіональна економіка*. 2017. №2. С. 16-22. URL: https://re.gov.ua/re201702/re201702_016_ZhukPV,SirykZO.pdf (дата звернення: 21.03.2024).
17. Сірик З. О. Ендогенні чинники активізації використання інвестиційно-інноваційного потенціалу територіальних громад. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2018. Вип. 4. С. 125-133. URL: [https://ird.gov.ua/sep/sep20184\(132\)/sep20184\(132\)_125_SirykZ.pdf](https://ird.gov.ua/sep/sep20184(132)/sep20184(132)_125_SirykZ.pdf) (дата звернення: 21.03.2024).
18. Косова Т. Д., Слободянюк Н. О. Інвестиційно-соціальний потенціал місцевих бюджетів в умовах децентралізації фінансової системи України. *Торгівля і ринок України*. 2016. Вип. 39-40. С. 133-140.
19. Вахович І. М., Недопад Г. В. Бюджетна ефективність території: механізми підвищення в умовах децентралізаційних впливів: монографія. Луцьк: ВІП ЛНТУ, 2021. 344 с.
20. Міністерство економіки України. Стан здійснення ДПП в Україні. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9fc90c5e-2f7b-44b2-8bf1-1ffb7ee1be26&title=StanZdiisnenniaDppVUkraini> (дата звернення: 22.03.2024).
21. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення механізму залучення приватних інвестицій з використанням механізму державно-приватного партнерства для пришвидшення відновлення зруйнованих війною об'єктів та будівництва нових об'єктів, пов'язаних з післявоєнною перебудовою економіки України: проект Закону/ Верховна Рада України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39902> (дата звернення: 22.03.2024).
22. Швадчак А. Реформа ДПП для повоєнної відбудови: перспектива чи ризик? URL: <https://ti-ukraine.org/news/reforma-dpp-dlya-povoynnoyi-vidbudovy-perspektyva-chy-ryzyk/> (дата звернення: 22.03.2024).
23. Міжнародна підтримка. *Децентралізація*: веб-сайт. URL: <https://decentralization.ua/donors> (дата звернення: 22.03.2024).

Рукопис подано до редакції 22.03.24

УДК 622.7:004.8

В.Г. ЛЯШОК, аспірант, М.П. ТИХАНСЬКИЙ, канд. техн. наук, доц.
Криворізький національний університет

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ЗАСОБИ У ПРОЦЕСАХ ПОДРІБНЕННЯ ЯК ПОТУЖНИЙ ІНСТРУМЕНТ АВТОМАТИЗАЦІЇ

Мета дослідження Мета даного дослідження полягає в досягненні вдосконалення процесу подрібнення корисних копалин в контексті виробничих потреб ПАТ "Північний ГЗК" за допомогою інтелектуальних методів, зокрема нейронних мереж. Застосування інтелектуальних засобів, таких як нейронні мережі, має на меті підвищення якості, точності та ефективності процесу подрібнення. Очікується, що результатом дослідження буде розробка та впровадження нових алгоритмів та методів, які забезпечать оптимальне використання ресурсів, зниження витрат та підвищення загальної продуктивності процесу подрібнення в гірничій промисловості.

Методи дослідження. Для виконання було використано: вивчення наукових досліджень та літератури в галузі застосування інтелектуальних методів у процесах подрібнення матеріалів, аналіз технологічних схем та процесів подрібнення на ПАТ "Північний ГЗК", розробка та моделювання систем для оптимізації параметрів подрібнення.

Наукова новизна. Дослідження впроваджує новітні методи інтелектуального аналізу даних, зокрема застосування штучних нейронних мереж, для оптимізації процесу подрібнення корисних копалин. Використання нейронних мереж у гірничій промисловості є новим та стрімким напрямком досліджень і відкриває широкі можливості для підвищення ефективності та точності процесів обробки руди в гірничо-збагачувальному секторі.

Практична значимість. Впровадження розроблених методів та моделей у практику подрібнення корисних копалин на ПАТ "Північний ГЗК" може призвести до підвищення якості та ефективності процесу, зменшення часу